

การวิเคราะห์ความมีอยู่ของเจ้าปู่กงศรี บ้านหนองกงศรี
อำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

ANALYSIS THE EXISTENCE OF CHAO PU KUNG SRI BAN NONGKUNG SRI
NONGKUNG SRI DISTRICT KALASIN PROVINCE*

พระเสกสรรค์ ถาวรจิตโต

จักรพรรณ วงศ์พรพวัน, พระครูภาวนาโพธิคุณ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Phra Seksan Thavaracitto

Chakkapan Wongpornpavan, Phrakhru Bhavanabodhikun

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, KhonKaen Campus, Thailand

E-mail: ssripenrak@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาความมีอยู่ของวิญญาณ 2) เพื่อศึกษาความมีอยู่เจ้าปู่กงศรี บ้านหนองกงศรี อำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ 3) เพื่อวิเคราะห์ความมีอยู่ของเจ้าปู่กงศรี บ้านหนองกงศรี อำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก แล้ววิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนาตามหลักอุปนัยวิธี

ผลการวิจัยพบว่า

1. โลกของสรรพสิ่งที่เรามองไม่เห็นและจับต้องไม่ได้ แต่ก็เชื่อว่ามีอยู่จริง คือ โลกวิญญาณ ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กับสรรพสิ่งและมีบทบาทสำคัญต่อการดำรงอยู่ของโลกรมนุษย์ และสังคมวัฒนธรรมความคิดของคนไทยอย่างแนบแน่น

2. เจ้าปู่กงศรีเป็นผีบรรพชนของหมู่บ้านหนองกงศรี เป็นที่พึ่งทางจิตใจให้กับชาวบ้าน ที่เชื่อถือและยึดมั่นกันอย่างเหนียวแน่น เพราะถูกปลูกฝังในเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ ทำให้สังคมเกิดความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีความรักสามัคคี ถึงแม้ยุคสมัยจะเปลี่ยนแปลงไปคติความเชื่อความมีอยู่ของเจ้าปู่กงศรีก็จะมีอยู่ต่อไป

3. ชาวบ้านเชื่อว่าเจ้าปู่มีอยู่จริงในฐานะของผู้สร้างและเป็นผู้ปกครองอำเภอหนองกงศรี เห็นได้จาก ความเชื่อที่ว่าเจ้าปู่มีอำนาจ มีฤทธิ์มากมาไม่จำกัด สามารถทำทุกอย่างได้โดยไม่มีอะไรติดขัดหรือขัดข้อง ตามทฤษฎีภววิทยาบอกว่า ความมีอยู่ในจิตอย่างหนึ่งกับอีกอย่างหนึ่งคือความมีอยู่ในความจริงตามที่เป็นอยู่ หมายความว่าเมื่อชาวบ้านมีความเชื่ออย่างจริงใจว่าเจ้าปู่กงศรีมีอยู่จริงในจิตใจแล้ว ก็ไม่มีเหตุผลอะไรที่จะมาหักล้างว่าเจ้าปู่ไม่มีอยู่จริง ด้วยความเชื่อในอำนาจเจ้าปู่จึงมีการเลี้ยงเจ้าปู่หรือพิธีกรรมการบูชาเจ้าปู่เป็นประจำ

* ได้รับบทความ: 22 เมษายน 2564; แก้ไขบทความ: 30 กรกฎาคม 2564; ตอบรับตีพิมพ์: 31 ธันวาคม 2564

คำสำคัญ: ความมีอยู่; เจ้าปู่กงศรี

Abstract

This thesis had three objectives: 1) to study the existence of spirits; 2) to study the existence of Chao Pu Kung Sri, Nongkung Sri Village, Nong Kung Sri District, Kalasin Province; 3) to analyze the existence of Chao Pu Kung Sri. This research was qualitative research conducted by studying related documents and research. The data were collected from in-depth interviews and then analyzed by the descriptive data according to the inductive method.

The results of the research were as follows:

1. The world of things that we cannot see and intangible, but it is believed that there is a spirit world, which is associated with all things and plays a vital role in the existence of the human world, society, culture, and thoughts of the Thai people closely.

2. Chao Pu Kung Sri is an ancestor ghost of Nong Kung Sri village that is a mental refuge for the villagers because he was cultivated in holiness in making society united with love and harmony. Even if the times change, the motto, belief, and existence of Chao Pu Kung Sri continue to exist.

3. Villagers believe that Chao Pu Kung Sri exists as a creator and ruler of Nong Kung Si District, evident from the belief that Chao Pu Kung Sri has power and unlimited potential to do everything without any disruption. According to the ontology theory, existence in mind and another is being in the truth as it is. It means that when the villagers seriously believe that Chao Pu Kung Sri exists in their hearts, there is no reason to refute that Chao Pu Kung Sri does not exist. There is a traditional feast of Chao Pu Kung Sri or worshipping him with faith in his power.

Keywords: Existence; Chao Pu Kung Sri

บทนำ

จากสภาพปัญหาสังคมอีสานสมัยก่อนแต่เดิมมีความเชื่อและนับถือผีว่าเป็นสิ่งที่ลึกลับ มีสภาวะหรือมีฤทธิ์อำนาจที่สามารถครอบงำคนเราได้ ที่มีอำนาจในการนำความสุขหรือความทุกข์มาแก่คนได้ ดังนั้นจึงมีการประกอบพิธีเช่นไหว้บวงสรวงผีตามความเชื่อที่ว่าถ้าทำพิธีบวงสรวงผีจะทำให้ตัวเองและครอบครัวเกิดความปลอดภัย กล่าวคือ กลุ่มคนในสังคมอีสานมีความเชื่อและศรัทธาในอำนาจสิ่งลึกลับที่เหนือธรรมชาติ การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมเป็นกลุ่มเป็นชุมชนที่อาศัยอยู่บนโลกด้วยกันที่มีความเชื่อมีแนวคิดที่สืบทอดกันมาจนกลายมาเป็นคติความเชื่อของ

กลุ่มคนในชุมชน คติความเชื่อเรื่องผีเป็นคติความเชื่อที่มีอยู่ในปัจเจกชนแต่ละคน ซึ่งพยายามหาคำตอบในปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ผีเป็นสัญลักษณ์ของอำนาจเหนือธรรมชาติ ที่อยู่เหนืออำนาจการควบคุมของมนุษย์ เมื่อมนุษย์มาอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม มนุษย์มีความผูกพันกันและกันได้แสดงพฤติกรรมร่วมกันเกิดเป็นพิธีกรรมที่เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องผี ในทัศนคติของชาวบ้านเป็นผีที่มีความสำคัญต่อวิถีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน ผีเป็นผู้ให้ความหมายหรืออาจกล่าวได้ว่า ผีเป็นผู้วางกฎเกณฑ์ในการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน ผีเป็นสิ่งที่รู้สึกสัมผัสได้ อาจจะไม่ใช่ว่าระบบประสาททั้งห้า หากมันเกิดขึ้นด้วยความเชื่อมั่นและศรัทธา ที่ทำให้เกิดดุลยภาพในสังคมระดับชาวบ้าน แม้แต่ในราชสำนักไทยแต่เดิมพิธีกรรมต่าง ๆ ก็มีความเชื่อเรื่องผีเข้าไปปะปนอยู่มาก ความเชื่อเรื่องภูติผีนั้นฝังแน่นอยู่กับคตินิยมของคนไทยอย่างแน่นแฟ้นตั้งแต่สมัยอดีต แม้แต่ทางบ้านเมืองก็ยังมีพระราชพิธีเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องภูติผีอยู่ไม่น้อย ในรอบปีหนึ่ง ๆ เช่น การเซ่นสรวงพระเสื้อเมือง พระทรงเมืองและหลักเมือง ซึ่งพิธีกรรมดังกล่าวเป็นความเชื่อในภูติผีวิญญาณทั้งสิ้น แม้แต่สมัยกรุงสุโขทัยซึ่งศาสนาพุทธกำลังเจริญรุ่งเรือง การนับถือผีสาวยังนิยมกันอยู่ ปัจจุบันในท้องถิ่นอีสานบางแห่งความเชื่อเรื่องผีก็ยังมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของชุมชนอยู่มาก สำหรับคนอีสาน ผีคือวิญญาณของผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว หรือที่มีอยู่แล้วโดยไม่ทราบว่ามีมาแต่เมื่อใดหรือมีมาอย่างไร เช่น ผีนา ผีป่า ผีเขา ผีบ้าน ผีหมู่บ้าน ผีปู่ย่าตายาย เป็นต้น (พระวิศิษฐ์ สุขโม, 2556 : 1-2) ผีปู่ตาหรือศาลปู่ตาของชาวอีสานถือกำหนดมาพร้อม ๆ กับการตั้งชุมชนหมู่บ้าน จะสังเกตเห็นว่าชุมชนในอีสานจะมีตูปู่ตาที่ถูกสร้างไว้ใกล้หมู่บ้าน สถานที่ที่มีความร่มเย็น เช่นป่าไม้ หรืออยู่ใกล้แหล่งน้ำของชุมชน เชื่อกันว่า ผีปู่ตาเป็นผีรักษาหมู่บ้านรักษาบ้านเมือง ที่คอยปกป้องดูแลรักษาหมู่บ้านให้อยู่เย็นเป็นสุข ชาวอีสานจึงเชื่อว่าผีปู่ตามีอิทธิฤทธิ์สามารถบันดาลให้เราได้ จึงมีการบำ (การบน) ให้ได้ตามที่เราตั้งใจจึงจะมาเลี้ยง เช่นการเดินไกลไปต่างถิ่นขอให้เดินทางโดยปลอดภัย วัว ควายหรือสิ่งของที่หาย หรือมีการเจ็บป่วยเรื้อรัง ด้วยความเชื่อในอำนาจผีปู่ตาจึงมีการเลี้ยงปู่ตาหรือพิธีกรรมการบูชาปู่ตาเป็นประจำ (Chaantong Chaithongdee, 2017 : 1794)

ดังนั้น ความเชื่อเรื่องผีมีความผูกพันกับชีวิตของชาวบ้าน อำนาจเหนือธรรมชาติซึ่งมีผีเป็นตัวแทน จึงเป็นพื้นฐานสำคัญของวิถีชีวิตชาวบ้าน เจ้าปู่ทวดหรือเจ้าปู่ทวดเป็นความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องผีบรรพชนของหมู่บ้านหนองกุงศรี เป็นที่เชื่อถือและยึดมั่นกันอย่างเหนียวแน่นมาแต่เดิม จนกลายเป็นศูนย์รวมจิตใจของผู้คนในชุมชนนอกจากนี้แล้ว เจ้าปู่ยังเป็นที่พักทางจิตใจให้กับชาวบ้าน ช่วยยึดเหนี่ยวให้เกิดความหวังในชีวิตผ่านการบนบาน ถึงแม้ศาสนาพุทธที่มีวัฒนธรรมและประเพณีอีสาน คือ ฮีต 12 คอง 14 แต่ก็ไม่ละทิ้งความเชื่อเกี่ยวกับการบูชาเจ้าปู่ทวดที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษจากรุ่นสู่รุ่นจนกลายเป็นคติความเชื่อของชาวบ้าน ถึงแม้ยุคสมัยจะเปลี่ยนแปลงไปคติความเชื่อความมีอยู่ของเจ้าปู่ทวดก็จะมีอยู่ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาความมีอยู่ของวิญญาณ
2. เพื่อศึกษาความมีอยู่ของเจ้าปู่กงศรี บ้านหนองกงศรี อำเภอนางรองบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์
3. เพื่อวิเคราะห์ความมีอยู่ของเจ้าปู่กงศรี บ้านหนองกงศรี อำเภอนางรองบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บข้อมูลจากการลงภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์ (Interview) แล้ววิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนาตามหลักอุปนัยวิธี ผู้วิจัยกำหนดไว้ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ซึ่งเลือกจากบุคคลที่มีความเกี่ยวกับการบูชาและมีประสบการณ์เกี่ยวกับการบูชาเจ้าปู่กงศรี ดังนี้ 1) ผู้ประกอบพิธีกรรมหรือกระจำ จำนวน 3 คน 2) ผู้เข้าร่วมพิธี จำนวน 5 คน 3) ผู้ที่มีความเชื่อในเจ้าปู่ (ผู้บ๋าหรือผู้บน) จำนวน 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interviews) เพื่อศึกษาความมีอยู่ของเจ้าปู่กงศรี บ้านหนองกงศรี อำเภอนางรองบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บข้อมูลจากการลงภาคสนามโดยการสัมภาษณ์ (Interview) ผู้วิจัยกำหนดวิธีการวิจัยไว้ดังนี้

1) การศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากพระไตรปิฎก หนังสือวารสาร รายงานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องความมีอยู่ของเจ้าปู่กงศรี

2) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (In-depth Interview) กลุ่มเป้าหมายซึ่งเลือกจากบุคคลที่มีความเกี่ยวกับการบูชาและมีประสบการณ์เกี่ยวกับการบูชาเจ้าปู่กงศรี ซึ่งแบ่งเป็น 3 กลุ่มดังนี้ผู้ประกอบพิธีกรรมหรือกระจำ ผู้เข้าร่วมพิธี ผู้ที่มีความเชื่อในเจ้าปู่ (ผู้บ๋าหรือผู้บน) แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงพรรณนา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยใช้ การแปรความการตีความ และนำเสนอข้อมูล โดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) เพื่ออธิบายแนวคิดและความเชื่อที่เกี่ยวกับความมีอยู่ของเจ้าปู่กงศรี 3 ประเด็น ดังนี้ 1) สภาวะวิญญาณ 2) สัพพัญญู 3) สัพพเดช

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาด้านทฤษฎี และภาคสนามโดยใช้วิธีอธิบายเชิงพรรณนาตามวัตถุประสงค์ในประเด็นต่างๆ

4.2 เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลสำเร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ในแต่ละประเด็นมาสรุป เพื่อนำไปสู่ขั้นตอนการเขียนรายงานการวิจัย

4.3 เขียนรายงานการวิจัย สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปผลการวิจัย

ผลการวิจัย

1. โลกของสรรพสิ่งที่เรามองเห็นและจับต้องได้ถือว่าเป็นโลกแห่งความจริง แต่ยังมีโลกแห่งความจริงอีกโลกหนึ่งที่ไม่มีตัวตนที่สามารถมองเห็นหรือจับต้องได้ แต่ก็มีอยู่จริง คือ โลกวิญญาน วิญญานมีส่วนสัมพันธ์กับสรรพสิ่ง และมีบทบาทอย่างสำคัญต่อการดำรงอยู่ของโลกมนุษย์ มีอำนาจในการควบคุมโลกทางวัตถุ ความสัมพันธ์ระหว่างวิญญานกับสรรพสิ่งดำเนินไปอย่างมีระเบียบแบบแผนในฐานะเป็นกฎเกณฑ์ธรรมชาติ แต่เป็นความสัมพันธ์ในอีกมิติหนึ่งต่างหาก ที่อาจสะท้อนออกมาเป็นผลดีหรือร้ายแก่มนุษย์และสังคม อันส่งผลให้คนไม่กล้าทำความผิด พิจารณาในบริบทแห่งภาษา “วิญญาน” เป็นคำอธิบายปรากฏการณ์นามธรรมด้วยกระบวนการทัศน์ใหม่ที่ได้รับอิทธิพลมาจากคำสอนทางพระพุทธศาสนา ใช้แทนคำว่า “ผี” ซึ่งดำรงอยู่ในสังคมวัฒนธรรมความคิดแบบไทยที่มีมาแต่เดิม “ผี” บ่งบอกถึงลักษณะแนวคิดความเป็นวิญญานนิยม ที่ดำรงอยู่ในสังคมวัฒนธรรมความคิดของไทยอย่างแนบแน่น ความเชื่อเกี่ยวกับวิญญานก็เป็นเพราะความเชื่อส่วนใหญ่ของชาวบ้านนั้นผูกพันกับธรรมชาติ ด้วยเหตุที่ชาวบ้านเป็นผู้อยู่ใกล้ชิดกับ ธรรมชาติ เช่นนั้นแล้วเมื่อมีสิ่งใดเกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อชาวบ้านโดยที่ไม่อาจหาสาเหตุได้ จึงทำให้เกิดความกลัว วิตกกังวล ดังนั้นจึงสร้างค่านิยมขึ้นมา โดยผ่านทางตำนาน หรือเรื่องเล่าขานต่างๆ เพื่อเป็นเกราะป้องกันความหวาดวิตกกังวลนั้นและเป็น เครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ในระยะเริ่มแรกมนุษย์ดำเนินชีวิตอยู่ท่ามกลางธรรมชาติแวดล้อมรวมถึงปรากฏการณ์ต่างๆ ที่มนุษย์ไม่อาจเข้าใจ ได้ว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร แตกต่างจากยุคปัจจุบัน ที่มีทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์มาเป็นข้อพิสูจน์ปรากฏการณ์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นความมืด ความสว่าง เวลากลางวัน กลางคืน พายุฝนฟ้าคะนอง ฟ้าแลบ ฟ้าผ่า ภูเขา แม่น้ำ แผ่นดินไหว เป็นต้น ทำให้มนุษย์ในสมัยก่อนนั้นเกิดความหวาดวิตกและเชื่อว่าเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นนั้นก็เพราะมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรืออำนาจลึกลับเป็นผู้บันดาลให้เกิดขึ้น ดังนั้น ชาวบ้านจึงสร้างความเชื่อเกี่ยวกับ เทวดาภูตผี ขึ้นมาเพื่อเป็นตัวแทนของปรากฏการณ์ต่างๆ ทั้งนี้ก็เพื่อจะอธิบายถึงการเกิด เหตุการณ์นั้นๆ รวมทั้งสร้างค่านิยมให้ผู้คนเคารพ ศรัทธาธรรมชาติ ระยะเวลาเมื่อศาสนา เข้ามามีอิทธิพลต่อสังคมมากขึ้นเรื่องของความเชื่อทางศาสนานั้น หากพิจารณาแล้วจะพบว่าศาสนาถือกำเนิดขึ้นมาจากความหวาดเกรง ความต้องการความมั่นคงทางจิตใจและความสงสัยในปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัวเช่นกัน ซึ่งความเชื่อทางศาสนานั้นถือว่าเป็นความเชื่อที่พัฒนามาจากความเชื่อดั้งเดิมที่นับถือผี เมื่อศาสนาแพร่กระจายเข้าสู่สังคม อิทธิพลของศาสนาจึงผนวกเข้ากับความเชื่อดั้งเดิม ถือกำเนิดเป็นพิธีกรรมต่างๆ เช่น การบูชาเทวดา เจ้าป่าเจ้าเขา เทวดารักษาประจำหมู่บ้าน ควบคู่กันไปกับพิธีกรรมทางศาสนา ภายใต้อิทธิพลของพราหมณ์และพระพุทธศาสนาถูกแทนที่ด้วยภาพที่ดูร้ายน่าหวาดกลัว ส่วนเทพทั้งหลายคือ ภาพของผู้เปี่ยมด้วยเมตตาและทรงอำนาจในการควบคุมสรรพสิ่ง บรรพบุรุษที่ทำความดีเมื่อครั้งเป็นมนุษย์ เมื่อล่วงลับไปแล้วดวงวิญญานจะกลายเป็นเทวดา มีอิทธิฤทธิ์ สามารถดลบันดาลสิ่งต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นได้ตามปรารถนา ชาวบ้านว่าดวงวิญญานเหล่านี้ยังมีความผูกพันกับลูกหลาน จึงคอยวนเวียนอยู่ใกล้ชิด สถิตอยู่ในต้นไม้ ในแม่น้ำลำคลอง เรือนสวนไร่นา ในป่าในเขา ถ้ำ จอมปลวก หรือสถานที่สำคัญต่าง ๆ ชาวบ้านเรียกว่า “ผีปู่ตา” เช่น ดวงวิญญานปู่ตาสถิตอยู่ในต้นไม้ที่มีขนาดใหญ่ที่มีอายุมาก เปรียบเสมือนเทวดาอารักษ์ประจำต้นไม้ จะ

คอยบันดาลความร่มเย็นเป็นสุข ป้องกันภัยอันตรายต่าง ๆ ให้แก่ลูกหลานและชาวบ้าน ความเชื่อในวิญญาณบรรพบุรุษนั้น ได้แก่ มารดา บิดา ปู่ย่าและตายายที่ตายไปแล้ว วิญญาณของบุคคลเหล่านั้นไม่ได้ไปไหน ยังคงอยู่เพื่อ ปกปักรักษา ดูแลบุตรหลานของพวกตน ทำให้เกิดการบูชาวิญญาณบรรพบุรุษ โดยสังเกตตัวอย่างได้จากการบังสุกุลให้กับผู้ที่ล่วงลับไปแล้วของคนไทย เพราะวิญญาณไม่แตกดับสลายไปพร้อมกับร่างกาย ยังคงมีการสืบทอดเป็นสันตติไม่ขาดสายสามารถทิ้งร่างกายเก่าไปเกิดในร่างกายใหม่ได้ตามสภาพของกรรมดี กรรมชั่วที่ได้กระทำไว้ก่อนสิ้นชีวิต

2. เจ้าปู่กงศรีเป็นผีบรรพชนของหมู่บ้านหนองกงศรี เป็นที่พึ่งทางจิตใจให้กับชาวบ้าน ที่เชื่อถือและยึดมั่นกันอย่างเหนียวแน่น เพราะถูกปลูกฝังในเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ ทำให้สังคมเกิดความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีความรักสามัคคี ดังนั้น การใช้ชีวิตประจำวันตามวิถีชาวบ้าน เมื่อเกิดความทุกข์ยากเข้าใจเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ที่หาทางออกไม่ได้ ชาวบ้านจะหันไปพึ่งพาสິงที่อยู่เหนือธรรมชาติ ตามความเชื่อของแต่ละบุคคลและชุมชน สิ่งหนึ่งที่อยู่คู่กับชาวบ้านหนองกงศรีก็คือเจ้าปู่กงศรี ฉะนั้นเมื่อชาวบ้านได้รับความทุกข์ สิ่งที่เป็นทางออกของความคับข้องใจคือการบนบานศาลเจ้าปู่กงศรี ซึ่งเจ้าปู่กงศรีเป็นเทพเจ้าที่ขลัง และศักดิ์สิทธิ์ชาวบ้านต้องสำรวมระมัดระวังคำพูดหรือการกระทำที่เป็นการขามกลายโดยมิได้บอกกล่าวท่านเป็นเด็ดขาด จะต้องแสดงความเคารพเสมอ ความเชื่อดังกล่าวได้หยั่งลึกลงไปจิตสำนึกของลูกหลานในชุมชน และถือปฏิบัติติดต่อกันอย่างเคร่งครัดตลอดมา เจ้าปู่กงศรีเป็นผู้รักษาหมู่บ้านให้ชาวบ้านอยู่เย็นเป็นสุข ถึงแม้ยุคสมัยจะเปลี่ยนแปลงไปคติความเชื่อความมียู่ของเจ้าปู่กงศรีก็จะมีอยู่ต่อไป

3. ชาวบ้านเชื่อว่าเจ้าปู่มีอยู่จริงในฐานะของผู้สร้างและเป็นผู้ปกครองอำเภอหนองกงศรี เห็นได้จาก ความเชื่อที่ว่าเจ้าปู่มีอำนาจ มีฤทธิ์มากมายไม่จำกัด สามารถทำทุกอย่างได้โดยไม่มีอะไรติดขัดหรือขัดข้อง ตามทฤษฎีภววิทยาบอกว่า ความมียู่ในจิตอย่างหนึ่งกับอีกอย่างหนึ่งคือความมียู่ในความจริงตามที่เป็นอยู่ หมายความว่าเมื่อชาวบ้านมีความเชื่ออย่างจริงจังว่าเจ้าปู่กงศรีมีอยู่จริงในจิตใจแล้ว ก็ไม่มีเหตุผลอะไรที่จะมาหักล้างว่าเจ้าปู่ไม่มีอยู่จริง ดังนั้น เจ้าปู่กงศรีเป็นเทพเจ้าที่ขลังและศักดิ์สิทธิ์ เจ้าปู่กงศรียังคงมีอำนาจแผ่ลึกในห้วงสำนึกของชาวบ้าน แม้จะขาดเหตุผลในการพิสูจน์ความจริงที่เป็นรูปธรรมก็ตาม ชาวบ้านยังเชื่อว่าเจ้าปู่รักษาหมู่บ้านรักษาบ้านเมือง ที่คอยปกป้องดูแลรักษาหมู่บ้านให้อยู่เย็นเป็นสุข ชาวบ้านจึงเชื่อว่าเจ้าปู่มีอิทธิฤทธิ์สามารถบันดาลให้เราได้ ถ้าท่านพอใจ ดังนั้น วิธีความเชื่อที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของชาวบ้านในอำเภอหนองกงศรี ความมียู่ของเจ้าปู่กงศรีและความยิ่งใหญ่ของเจ้าปู่กงศรีที่สามารถบันดาลพรให้ชาวบ้านสมปรารถนา และการกระทำต่างๆ ที่มนุษย์กระทำเกิดจากแรงผลักดันจากธรรมชาติ ทำให้มนุษย์นั้นจงรักภักดีต่อเจ้าปู่กงศรีในการดำเนินชีวิต การกระทำทุกอย่างเพื่อให้เจ้าปู่พอใจเพื่อที่จะก่อให้เกิดความเมตตาประทานพรในสิ่งที่ปรารถนาเห็นได้ ซึ่งเจ้าปู่กงศรีนั้นได้มีข้อห้ามข้อประพดทั้งหลายนั่นไว้ ก็ด้วยเพราะต้องการที่จะให้ชาวบ้านนั้นได้มีความเคารพ นับถือ และศรัทธาต่อเจ้าปู่ จึงมีการบำ (การบน) ให้ได้ตามที่เราตั้งใจจึงจะมาเลี้ยง เช่นการเดินไกลไปต่างถิ่นขอให้เดินทางโดยปลอดภัย วัว ควาย หรือสิ่งของที่หาย หรือมีการเจ็บป่วยเรื้อรัง ด้วยความเชื่อในอำนาจเจ้าปู่จึงมีการเลี้ยงเจ้าปู่หรือพิธีกรรมการบูชาเจ้าปู่เป็นประจำทุกปี การเกิดขึ้นของวัฒนธรรมและประเพณีนี้จึงมีการสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ความมีอยู่ของเจ้าปู่กงศรี อำเภอนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการวิจัยเพื่อแสดงให้เห็นความเป็นมาและการพัฒนาความเจริญรุ่งเรืองทั้งทางด้าน วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของชาวบ้านนับตั้งแต่อดีตจนกระทั่งถึงปัจจุบันความเชื่อเรื่องเจ้าปู่กงศรีของชาวบ้านนองกงศรียังคงได้รับการสืบทอดมาจากพ่อแม่ปู่ย่าตายายมาโดยตลอด ถึงแม้ว่าปัจจุบันนี้เทคโนโลยี และความเจริญก้าวหน้าของสังคมจะพัฒนา ขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อความเชื่อถือศรัทธาที่ชาวบ้านนองกงศรีมีต่อเจ้าปู่กงศรีแต่อย่างใด อาจเป็นเพราะความเชื่อเรื่องเจ้าปู่กงศรีของชาวบ้านนองกงศรีได้รับการปลูกฝังมาอย่างต่อเนื่องจากบรรพบุรุษ และได้รับการส่งเสริม สนับสนุนในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเจ้าปู่กงศรีอย่างเป็นประจำจากหน่วยงานราชการ เช่น เทศบาลตำบลนองกงศรี และมีความเข้มแข็งของผู้นำชุมชนที่เป็นแรงผลักดันให้ความเชื่อเกี่ยวกับเจ้าปู่กงศรียังคงดำรงอยู่ต่อไป อย่างไรก็ตามถึงสังคมโลกปัจจุบันจะมีการพัฒนาก้าวหน้าในทางด้านเทคโนโลยี แต่ความเชื่อดั้งเดิมของชาวบ้านยังคงดำรงอยู่ ศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับ สุขพัฒน์ อนนท์จารย์ (2556) ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาคติธรรม และประเพณีวิถีชีวิตของชาวบ้านแก้ง อำเภอกุฉิเยว จังหวัดชัยภูมิ” พบว่าจากคติความเชื่อบรรพบุรุษของชาวอีสานได้เคารพนับถือผีสามเทวดา พญานาค พญาแถนมาก่อนการนับถือศาสนา โดยเฉพาะศาสนาพราหมณ์ พระพุทธศาสนาตามลำดับ ได้มี การผสมผสานกลมกลืนหลายอย่างเข้าด้วยกันด้านคติความเชื่ออย่างลงตัว มีการปรับประยุกต์เข้า ด้วยกันตามคติความเชื่อใหม่และคติความเชื่อเก่า จนเป็นที่มาของฮีตสิบสองซึ่งเป็นประเพณี ประจำเดือนในรอบหนึ่ง นักปราชญ์ทางศาสนาจึงได้ดัดแปลงเข้ามาเป็นคติ ความเชื่อในพระพุทธศาสนา อีกอย่างประเพณีบุญบั้งไฟแต่เดิมจุดเพื่อบูชาพญาแถนหรือเทพเจ้า ภายหลังเมื่อหันมานับถือพระพุทธศาสนาแล้ว จึงได้เปลี่ยนคติความเชื่อใหม่เพื่อบูชาพระพุทธเจ้า เป็นเช่นเดียวกันกับประเพณีอื่นๆ ก็ได้เอาคติความเชื่อทางพระพุทธศาสนาจากนิทานชาดกหรือ นิทานธรรมบท และได้แนวความคิดจากนิทานดังกล่าวมาเป็นต้นเหตุในการทำบุญในรอบเดือนใน ช่วงเวลาหนึ่งปี” จนกลายเป็นอารยธรรมที่เก่าแก่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน เช่น ฮีตคลองประเพณี ต่างๆ เป็นต้นว่า การทำบุญบั้งไฟบูชาพญาแถน การทำบุญไหลเรือไฟบูชาพญานาค ฯลฯ ฮีตสิบสองหรือประเพณี 12 เดือนเป็นคติที่ชาวไทยอีสานยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ จนมีคำกล่าว ว่า “อันฮีตคองเป็นของผู้เฒ่า” จะเห็นได้ว่า ฮีตสิบสองมีความสำคัญมากจนดูเหมือนเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตชาวอีสานมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและตรงกับ พระอริการคำผาง ขนติโก (2561) ได้ศึกษาเรื่อง “ศึกษาประเพณีแซนผิบูตาของชาวบ้านโนน ตำบลโนน อำเภอกุฉิเยว จังหวัดศรีสะเกษ” พบว่า ตั้งแต่ดึกดึกบรรพชนเห็นความเป็นไปในสิ่งธรรมชาติว่ามีอำนาจรุนแรง ยากแก่ที่จะควบคุมเอาไว้ได้ แล้วก็มักจะไม่วางมือกับมนุษย์ด้วย คนจึงจำเป็นต้องสร้างสรรค์ ให้เกิดมีขึ้นเพราะด้วยความกลัวและต้องการให้ผีบางชนิด โดยเฉพาะพวกผีฟ้าและพวกเจ้าผี มีหน้าที่

เป็นใหญ่ เกี่ยวข้องกับข้อติดขัดเดือดร้อนซึ่งมีอยู่เสมอในความเป็นไปแห่งชีวิตของคน และหาความแน่นอนไม่ได้ เมื่อสร้างขึ้นมาแล้ว ถ้ามีเรื่องเดือดร้อนติดขัดอย่างใดก็จะอาศัยท่านเป็นที่พึ่ง ไม่ว่าเหตุเหมือนเมื่อก่อนเมื่อยังไม่ มีอะไรเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เหตุนี้จึงได้เกิดมีผีขึ้นมามากมาย เช่น ผีเจ้า ผีนาย ผีบ้าน ผีเรือน ผีปู่ย่า ผีแม่เหล็ก หลักเมือง ผีฟ้า ผีแกน หรือผีที่ชาวบ้านนับถือเฉพาะถิ่น ส่วนผีอีกกลุ่มหนึ่งเป็นผีร้ายที่คอยมุ่งทำลายเบียดเบียนให้ เกิดโทษภัยอยู่เนื่อง ๆ เช่น ผีปอบ ผีเปรต ผีห่า เป็นต้น ผีหรือวิญญาณดังกล่าวได้มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของ ชาวบ้าน ตรงกับ อาหมัดซารีย์ มูเก็ม (2559) ที่ได้ศึกษา “ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ ที่มีความสัมพันธ์ต่อวิถีชีวิต ของชนกลุ่มชาติพันธุ์เขมรบน พื้นที่บ้านจารย์ อำเภอสงขลา จังหวัดสุรินทร์” พบว่า ความเชื่อเป็นเรื่องของความ ศรัทธาที่คนในชุมชนมีต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เชื่อว่าสิ่งนั้น ๆ จะสามารถบันดาลให้ตนมีความสุขหรือความทุกข์ได้ในชีวิต อันเป็นความเชื่อที่คนในชุมชนมีต่อ สิ่งนอกเหนือธรรมชาติ โดยเฉพาะเรื่องผี วิญญาณที่อยู่คู่กับชุมชนมาอย่าง ยาวนาน จนเป็นส่วนหนึ่ง ของชีวิตของคนในชุมชน ผู้กำหนดเป็นสิ่งที่สูงสุดที่ต้องเคารพ นับถือ และการมีความ เชื่อดังกล่าว ได้นำมาสู่การปฏิบัติในรูปแบบของการประกอบพิธีกรรม เพื่อการอ้อนวอน ตอรองหรือขอความ ช่วยเหลือจากสิ่งที่ยอยู่นอกเหนือธรรมชาติ โดยถูกแสดงออกมาในความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคน ทั้งด้านการทำมาหากิน ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านความเป็นอยู่ จึงเกิดการอนุรักษ์มรดกนี้ขึ้น ตามที่ อุษา กลิ่นหอม (2557) ได้ทำวิจัยเรื่อง “มรดกภูมิปัญญาของดอนปู่ตา” ดอนปู่ตาและการเลี้ยงผีปู่ตาเป็นวัฒนธรรมที่อยู่ในสังคม อีสานมานานหลายพันปี โดยที่ทางภาครัฐยังขาดความเข้าใจภูมิปัญญาในเรื่องนี้ทั้งทางด้านกายภาพและหน้าที่ที่มี ต่อการจัดการระบบนิเวศในช่วงระยะเวลา ๑๕ ปีที่ผ่านมาได้มีการศึกษาทางวิชาการจนเป็นที่ประจักษ์ว่า ป่าดอน ปู่ตาและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องเป็นภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรชีวภาพและสิ่งแวดล้อมในชุมชน แต่ เนื่องจากพื้นที่ดอนปู่ตาอยู่ในความดูแลของหลายหน่วยงาน ได้แก่ กรมที่ดิน กรมป่าไม้ สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อ การเกษตร (สปก.) ซึ่งยังไม่มีเอกภาพในการบริหารจัดการข้อมูล ทำให้พื้นที่ดอนปู่ตายังไม่ปรากฏในระบบการ บันทึกร่องของทางราชการ นอกจากนี้การบริหารจัดการยังไม่ได้มีการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาร่วมในการจัดการ เท่าที่ควร ดังนั้นข้อมูลเกี่ยวกับดอนปู่ตาในภาพรวมจึงไม่ปรากฏในเอกสารใด ข้อมูล ที่ปรากฏให้เห็นมีเป็นส่วน น้อยและเป็นการนำเสนอในเชิงพรรณนาเท่านั้น ยังไม่มีการวิเคราะห์ส่วนที่เป็นภูมิปัญญาที่แท้จริง ปัจจัยที่สำคัญ อีกประการหนึ่งคือการศึกษาเกี่ยวกับภูมิปัญญาส่วนใหญ่มีมุมมองเพียงด้านสังคมเพียงด้านเดียว ขาดมุมมองทาง วิทยาศาสตร์ ทำให้เข้าใจภูมิปัญญาเป็นแบบขาดบูรณาการเนื่องจากบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปซึ่งใน งานวิจัยนี้ พบว่าระบบแนวความคิดดั้งเดิมของชาวบ้านคือความเชื่อเรื่องวิญญาณ หรือผีต่างๆ มีผีฟ้า เจ้าปู่ เทวดา อารักษ์ เป็นต้น และแนวความคิดใหม่ที่เข้ามาทีหลังคือศาสนาพราหมณ์ และพุทธศาสนา ดังนั้น หลักการดำเนิน ชีวิตมาพัฒนามาเป็นวัฒนธรรม อารยธรรมอย่างมีคุณค่าทางสังคมไทยชาวอีสานจนถึงยุคปัจจุบัน พระพุทธศาสนาในฐานะเป็นรากฐานทางวิทยาศาสตร์พอสรุปได้ว่า “ปัญหาของมนุษย์ในชีวิตและสังคมที่เป็นอยู่นี้

ต้องการคำตอบที่ใช้การได้ทันที หรือคำแนะนำที่พร้อมจะปฏิบัติได้ทันที รอไม่ได้สถานการณ์แต่ละอย่างไม่อาจผัดเพี้ยน จะได้คำตอบถูกหรือผิดเป็นอีกเรื่องแม้วิทยาศาสตร์จะมีความรู้และบอกวิธีการปฏิบัติในการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ก็มีจุดอ่อนบกพร่องไม่เพียงพอ วิทยาศาสตร์เจริญเฉพาะวัตถุภายนอก ไม่ต่างอะไรกับศาสนาโบราณ ทำให้มนุษย์ฝากชะตากรรมไว้กับการอ่อนนอน บวงสรวงเทพเจ้า ต่างมอบความสุขความทุกข์ไว้กับการดลบันดาลจากภายนอก เหมือนหนึ่งฝากไว้กับวัตถุ แต่พระพุทธศาสนาสอนให้พ้นทุกข์ปรารถนาอยากให้พ้นทุกข์จะต้องมีกระบวนการแก้ทุกข์ ว่า ทุกข์อยู่ที่ไหน แก้อย่างไร ก็ดำเนินตามวิธีแก้ทุกข์ โดยอาศัยปัญญาเรียนรู้กฎธรรมชาติด้วยปัญญาซึ่ง จักรพรรณ วงศ์พรพวิณ (2562) กล่าวในรายงานวิจัย เรื่อง“ปรัชญา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตของอาณาจักรล้านช้าง” พบว่า ความเชื่อเรื่องวิญญาณในโลกปัจจุบันนี้ยังมีปัญหายู่มากมาย อยู่ในความสงสัยและความอยากรู้อยากเห็นของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเกี่ยวกับชาตินี้ ชาตินี้หน้า นรก และสวรรค์ ซึ่งก็มีการแสวงหาคำตอบมาเป็นเวลานาน เพราะความเชื่อของมนุษย์ที่ว่าวิญญาณมีอยู่จริง เป็นความเชื่อเก่าแก่ที่สุด และเป็นความเชื่อที่เกิดขึ้นมาก่อนที่มนุษย์จะได้เอาความเชื่อในเรื่องนี้มาพัฒนามาเป็นรูปแบบทางศาสนาและทางด้านจริยธรรมโดยสมบูรณ์ในเวลาต่อมา ยิ่งไปกว่านั้นความเชื่อที่ว่าวิญญาณเป็นอมตะ ก็เป็นความเชื่อของมนุษย์มาตั้งแต่โบราณในยุคเริ่มแรกของมนุษย์ ลัทธิวิญญาณนิยม (Animism) ส่วนมากถือว่าวิญญาณ จะยังคงดำรงอยู่ภายหลังจากความตาย ในบางสังคมเชื่อว่า วิญญาณจะผ่านไปสู่โลกที่อุดมสมบูรณ์กว่า หรือเป็นโลกที่สามารถเก็บเกี่ยวพืชผลไปได้ตลอดกาล ในขณะที่กลุ่มอื่นๆ เชื่อว่าวิญญาณจะยังคงอยู่บนโลกในฐานะผี (Ghost) และผีเหล่านี้มักจะดำรงอยู่อย่างมีเจตนาร้าย และยังมีระบบความเชื่ออื่นๆ ที่ผสมผสานความเชื่อทั้งสองแบบนี้เข้าไว้ด้วยกัน โดยเป็นความเชื่อที่ว่า วิญญาณของคนตายจะต้องเดินทางไปยังโลกของวิญญาณ แต่หากวิญญาณใดพลัดหลงทางไป วิญญาณนั้นก็จะกลับกลายมาเป็นผีที่เร่ร่อนอยู่บนโลกของมนุษย์นี้เอง ดังที่ พระวิศิษฐ์ สุขโม (2556) ที่ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาคุณค่าความเชื่อในพิธีกรรมการบูชาปูตาของชาวบ้านหนองแวงโสภนพระและชาวบ้านหนองแวงโคตร ตำบลหนองแวงโสภนพระ อำเภอฟล จังหวัดขอนแก่น” จึงสรุปได้ว่า ผีปูตาหรือศาลปูตาของชาวอีสานถือกำหนดมาพร้อมๆ กับการตั้งชุมชนหมู่บ้านของชาวอีสาน เมื่อเป็นเช่นนั้นจะสังเกตเห็นว่า ชุมชนในอีสานจะบูชาปูตาหรือบ้านหลังเล็กๆ ที่ถูกสร้างไว้ใกล้หมู่บ้าน ปกติแล้วจะเลือกสถานที่ที่มีความร่มเย็น เช่น ป่าไม้ หรืออยู่ใกล้แหล่งน้ำของชุมชน ซึ่งเป็นสถานที่ที่ร่มเย็นและมีอากาศที่เย็นสบาย ที่นั่นก็จะก่อให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ ไม่เข้าไปแผ้วถางบุกเบิก เชื่อกันว่า ผีปูตาเป็นผีรักษาหมู่บ้านรักษาบ้านเมือง ที่คอยปกป้องดูแลรักษาหมู่บ้านให้อยู่เย็นเป็นสุข ชาวอีสานจึงเชื่อว่าผีปูตามีอิทธิฤทธิ์สามารถบันดาลให้เราได้ ถ้าท่านพอใจ ดังนั้น จึงมีการบำ (การบน) ให้ได้ตามที่เราตั้งใจจึงจะมาเลี้ยง เช่นการเดินไกลไปต่างถิ่นขอให้เดินทางโดยปลอดภัย วัว ควาย หรือสิ่งของที่หาย หรือมีการเจ็บป่วยเรื้อรัง ด้วยความเชื่อในอำนาจผีปูตาจึงมีการเลี้ยงปูตาหรือพิธีกรรมการบูชาปูตาเป็นประจำ จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้มีประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ เกิดขึ้นดังนั้นแนวคิดเรื่องผี พราหมณ์ และ

พุทธศาสนา จึงยังคงมีอยู่คู่กับวิถีการดำเนินชีวิตของชาวบ้านและมีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นมาจนถึงปัจจุบัน จากวิถีการดำเนินชีวิตของชาวบ้านหนองกุ้งศรี เป็นลักษณะของสังคมชนบทที่ยังคงพึ่งพาอาศัยธรรมชาติในการทำมาหาเลี้ยงชีพ มีความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ อำนาจความศักดิ์สิทธิ์ของเจ้าปู่ มีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติ เพราะโดยส่วนใหญ่เมื่อสืบรากเหง้าของแต่ละครอบครัวก็จะพบว่า มีบรรพบุรุษร่วมกัน ดังนั้น ชาวบ้านหนองกุ้งศรีจึงมีความรักใคร่ สามัคคีกัน ส่งผลให้มีความเข้มแข็งภายในชุมชน นอกจากนี้ชาวบ้านหนองกุ้งศรียังคงร่วมกันรักษาวัฒนธรรม ประเพณี และพิธีกรรมอันดีงาม ของบรรพบุรุษให้คงอยู่มาจนทุกวันนี้ สิ่งที่ทำให้ชุมชนมีการพัฒนาตามลำดับจนกลายเป็นความโดดเด่นและแสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของตนเองออกมาได้ในทุกยุคทุกสมัยนั้นก็เพราะว่าชาวบ้านมีระบบปรัชญาหรือแนวคิดของตนเองอยู่แล้ว กล่าวคือ ชาวบ้านหนองกุ้งศรีมีระบบปรัชญาหรือแนวคิดอันได้มาจากความเชื่อดั้งเดิมของตน นั่นคือการเชื่อเรื่องวิญญาณ หรือ ผี เช่น ผีฟ้า ผีแถน เป็นต้น ต่อมาเมื่อศาสนาเข้ามาเผยแผ่ชาวบ้านก็รับเอาคติหรือพิธีกรรมของศาสนาและปฏิบัติในชีวิตประจำวัน แต่ก็ยังไม่ทิ้งความเชื่อดั้งเดิมที่เกี่ยวกับเรื่องของผี กลับให้ให้อยู่ร่วมกันอย่างดียิ่ง ฉะนั้นระบบแนวความคิดทางปรัชญาของชาวบ้านหนองกุ้งศรีได้สะท้อนออกมาทางศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของชาวบ้านเอง ซึ่งจะเห็นได้ว่า ชาวบ้านหนองกุ้งศรีมีการพัฒนาหรือสร้างผลงานทางด้านศิลปะที่โดดเด่นหลายอย่างด้วยกัน เช่น ในเรื่องของสถาปัตยกรรมมีการสร้างศาสนสถานหลายแห่งไม่ว่าจะเป็นอุโบสถ (สิม) เป็นต้น ถึงวัฒนธรรมที่ยิ่งใหญ่ของชาวบ้าน อันก่อให้เกิดประเพณีต่างๆ ตามมา เช่น ประเพณีฮีตสิบสองซึ่งประเพณีฮีตสิบสองนี้แม้ว่าจะให้ความสำคัญในพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาก็ตาม แต่บางประเพณี เช่น ประเพณีบุญฮ่อ ประเพณีบุญข้าว และประเพณีบุญข้าวประดับดิน เป็นต้น ก็ยังมีเรื่องของผีเข้ามาเกี่ยวข้องอยู่นั่นเอง ดังนั้นการเกิดขึ้นของวัฒนธรรมและประเพณีดังที่ได้กล่าวมาแล้วนี้ ได้กลายเป็นวิถีการดำเนินชีวิตของชาวบ้านหนองกุ้งศรีในที่สุด ซึ่งวิถีชีวิตบางอย่างได้มีการสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

องค์ความรู้จากการวิจัย

คติความเชื่อของชาวบ้านหนองกุ้งศรีมีอยู่ในจิตใจว่า เจ้าปู่กุ้งศรีจะปกป้องรักษาดูแลให้ลูกหลานชาวบ้านประชากรชุมชน ให้อยู่เย็นเป็นสุข ปราศจากสรรพเสนียดจัญไรในการดำเนินชีวิตประจำวัน คือความเชื่อว่าเจ้าปู่สามารถรักษาโรคทางจิต และทางร่างกาย บางชนิดได้ นอกจากนี้ เจ้าปู่ ยังคอยกำจัดพวก ผีป่า หรือ ผีชั่วร้าย จากถิ่นอื่นที่จะมาก่ออันตรายต่างๆ ให้ชาวบ้านและประชาชนในชุมชนและยังคอยดูแลปลุสสัตว์ ของชาวบ้านและประชาชนเช่น วัว ควาย ช้าง ม้า หมู หมา เป็ดไก่ ให้ปราศจากโรคทำ (ไข้หวัดนก) ได้ นอกจากนี้ เจ้าปู่ยังช่วยให้วัว ควาย ที่หายไปไม่กลับเข้าคอกให้กลับคืนสู่คอกตามปกติได้ เมื่อลูกหลานหรือคนในบ้านเจ็บไข้ได้ป่วยกะทันหัน โดยไม่ทราบสาเหตุ ไปพบหมอโรงพยาบาลไหน ๆ อาการก็ไม่กระเตื้องขึ้น หมอแพทย์จะให้ยาและ

แนะนำว่า ไม่เป็นอะไรมากมาย เอายาไปกิน พักผ่อนให้เพียงพอก็จะค่อยหายไปเอง แต่อาการเจ็บป่วยกลับทรุดลงๆ หมดทางแล้วจึงไป“บนบาน”กับเจ้าปู่ ดูเหมือนอาการจะกระเตื้องขึ้น เกิดมีความหวัง มีกำลังใจ และไม่ช้า ไม่นานนัก ก็หายได้ ความเชื่อทำนองนี้ ยังมีอยู่ในจิตใจชาวบ้านตลอดมา ในด้านวิถีความเชื่อที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของชาวบ้านในอำเภอหนองสูงศรี ความมีอยู่ของเจ้าปู่สูงศรีและความยิ่งใหญ่ของเจ้าปู่สูงศรีที่สามารถบันดาลให้เกิดผลสำเร็จ และการกระทำต่างๆ ที่มนุษย์กระทำเกิดจากแรงผลักดันจากธรรมชาติ ทำให้มนุษย์นั้นจะต้องจงรักภักดีต่อเจ้าปู่สูงศรีในการดำเนินชีวิต การกระทำทุกอย่างเพื่อให้เจ้าปู่พอใจแล้วเกิดความเมตตาประทานในสิ่งที่ปรารถนา ความเชื่อในเรื่องสภาวะของเจ้าปู่สูงศรีนั้นก็ได้มีการกล่าวถึงลักษณะสภาวะของเจ้าปู่ไว้ว่าได้เป็นชนดวงวิญญาณอันศักดิ์สิทธิ์เช่นเดียวกัน ซึ่งดวงวิญญาณของเจ้าปู่ได้ทรงไว้ซึ่งพลังและอำนาจในการบงการสรรพสิ่งต่างๆ ทั้งในโลกแห่งสสารวัตถุและในโลกที่เป็นอสสารตามที่เจ้าปู่ทรงปรารถนา และเมื่อมนุษย์ได้ถือกำเนิดขึ้นมาแล้วก็จะมีความสัมพันธ์ โดยเชื่อมโยงกันกับการดูแลความปลอดภัยของเจ้าปู่ และทราบว่า จิตมนุษย์เป็นสิ่งที่ต้องมีการฝึกฝนเพื่อให้เกิดความแข็งแกร่งภายใน ทำให้เกิดการตัดสินใจที่ถูกต้องและสำคัญต้องคำนึงถึงหน้าที่ที่สำคัญที่ตนเองรับผิดชอบอยู่อย่างเต็มที่ที่ทำให้มนุษย์มีความเกรงกลัว มีความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ และรู้จักยับยั้งใจตัวเองเคารพในธรรมชาติ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

การทำวิจัยเกี่ยวกับเรื่องการวิเคราะห์ความมีอยู่ของเจ้าปู่สูงศรี บ้านหนองสูงศรี อำเภอหนองสูงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์นี้ ผู้วิจัยเห็นว่ามีสำคัญ เพราะทำให้เห็นถึงแนวคิดและพัฒนาการเรื่องวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชาวบ้าน ก่อนที่พุทธศาสนาจะเข้ามาและเจริญรุ่งเรืองในถิ่นนี้ ทั้งยังเห็นวิธีการและแนวคิดในการประยุกต์ความคิดความเชื่อเดิมเข้ากับความเชื่อใหม่ของพุทธปรัชญาได้อย่างกลมกลืนและยังคงความเชื่อนั้นไว้ด้วยกันจนถึงปัจจุบัน แต่การที่จะศึกษาปรัชญาพราหมณ์ให้เข้าใจอย่างแท้จริงนั้นต้องอาศัยเอกสารที่เป็นหนังสือซึ่งเอกสารเหล่านั้นยังมีน้อย จึงอยากเสนอว่าผู้ที่เกี่ยวข้องควรจัดหาเอกสารดังกล่าวมาไว้ให้เยอะกว่านี้ เพื่อให้หนังสือหรือผู้สนใจสามารถจะค้นคว้าหาศึกษาได้ง่ายขึ้น เนื่องจากองค์ความรู้ในบริบทของเจ้าปู่สูงศรีนั้น หลายอย่างมีการสืบสานมาจนถึงปัจจุบัน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือผู้ทำการศึกษาควรเน้นถึงการอนุรักษ์เพื่อให้เป็นมรดกสืบต่อไป เพราะสิ่งที่เป็นภูมิปัญญาของชาวบ้านนั้น ล้วนสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นชนชาติที่แสดงออกในรูปแบบของวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อและวิถีชีวิตของคนรุ่นก่อน และได้กลายเป็นมรดกอันล้ำค่าทางวัฒนธรรมของคนในยุคปัจจุบัน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของเจ้าปู่กับวิถีชีวิตของชาวบ้าน

- 2) การศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อของเจ้าปู่กับผีปู่ตาในสังคมอีสาน
- 3) การวิเคราะห์คุณค่าความเชื่อของพิธีกรรมในการบวงสรวงผีปู่ตา

เอกสารอ้างอิง

- จักรพรรณ วงศ์พรพจน์. (2562). *ปรัชญา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตของอาณาจักรล้านช้าง*. รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระวิศิษฐ์ สมน (แทบทาม). (2556). *การศึกษาคุณค่าความเชื่อในพิธีกรรมการบูชาปู่ตาของชาวบ้านหนองแวง โสภพระและชาวบ้านหนองแวงโคตร ตำบลหนองแวงโสภพระ อำเภอฟล จังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอธิการคำผิง ขนดีโก (พรหมชาติ). (2561). *ศึกษาประเพณีแซนผีปู่ตาของชาวบ้านโสน ตำบลโสน อำเภอูขันธุ์ จังหวัดศรีสะเกษ*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุขพัฒน์ อนนท์จารย์. (2556). *การศึกษาคติธรรม และประเพณีวิถีชีวิตของชาวบ้านแก้ง อำเภอกูเชียว จังหวัดชัยภูมิ*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อาหมัดซารี มูเก็ม. (2559). *ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ ที่มีความสัมพันธ์ต่อวิถีชีวิตของชนกลุ่มชาติพันธุ์เขมรบน พื้นที่บ้านจารย์ อำเภอสังชะ จังหวัดสุรินทร์*. รายงานวิจัย. วิทยาลัย พัฒนศาสตร์ ป่วย อิงภากรณ์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อุษา กลิ่นหอม (และคณะ). (2557). *มรดกภูมิปัญญาของดอนปู่ตา*. รายงานวิจัย. สถาบันวิจัยวัฒนธรรมศาสตร์: กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม.
- Chaanont Chaithongdee, (2017). The Narrative and Concept on San Poo Ta (Shrine of The Ancestor) in Sisaket Province. *Proceedings of 13th International Conference on Humanities & Social Sciences 2017*, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, Thailand. (2nd-3rd November): 1794.